

Etnografia tutkimusmenetelmänä kansalaisopiston sosiaalista pääomaa kehittävien hankkeiden tutkimuksessa

Mikkeli 24.8.2017

Leea Keto

Järvilakeuden kansalaisopiston yhteisölliset teatterihankkeet sosiaalisen pääoman kasvattajana

Väitöskirjahankkeessa sosiaalista pääomaa lähestytään luottamuksen ja verkostojen kautta. Teoreettisena lähtökohtana on ensisijaisesti rakenteellisen sosiaalisen pääoman tasapainomalli. (Siivonen 2005).

Sosiaalisen pääoman teorioilla on keskinäistä ristiriitaisuutta: koheesiota painottava näkemys pitää tärkeänä tiivistä sosiaalista rakennetta, rakenteellisten aukkojen malli taas puuttuvia suhteita. **Rakenteellisen sosiaalisen pääoman tasapainomallin** lähtökohtana on ajatus, että erilaiset sosiaalisen rakenteen mallit voisivat toimia myös samanaikaisesti; yhteistyötä ja kilpailua voisi siis ilmetä myös samaan aikaan.

Malli taustoittaa Järvilakeuden kansalaisopiston kolmen sosiaalista pääomaa kehittäneen hankkeen tulkintaa. Kahdessa hankkeessa tuotettiin muun muassa yhteisöllinen jatkonäytelmä ja kolmas hanke edesauttoi harrastajavoimin tehdyn elokuvan toteuttamista.

Jatkonäytelmässä roolihenkilöt pysyivät samoina, mutta esiintyjät vaihtuivat paikkakuntien mukana.

Kortesjärven, Vimpelin, Lappajärven ja Evijärven Linda Sieväset yhteiskuvassa:

Virtuaalikunta Väkitukkola (2003-2005)

Väkihäjlä – omaleimainen ja kulttuurisesti verkottunut Järvilakeus (2010-2013)

AITIO avaa ikkunoita taitoon, intoon ja osallisuuteen (2016-2019)

‘Väkitukko’ on järviseutulainen murrenana, joka tarkoittaa ‘omapäinen, itsepäinen’.

Häijyt eli puukkojunkkarit rellestivät 1800-luvun lopulla erityisesti Kauhavan-Härmään alueella.

AITIO-hankkeen myötävaikutuksella käynnistynyt elokuva saa ensi-iltansa tammikuussa 2018.

Ontologia, epistemologia ja etnografia

- Ontologisella käsityksellä tarkoitetaan sitä, millainen todellisuuden ajatellaan olevan, mitä siitä voidaan tietää ja millaisia asioita voidaan tutkia: etnografian todellisuus- ja ihmiskäsityksen mukaan kokemus maailmasta välittyy ihmiselle epäsuorasti kokemuksen kautta.
- Epistemologisilla taustasitoumuksilla tarkoitetaan tutkijan käsitystä tiedon luonteesta: etnografian tieto-opillisena taustana voidaan pitää ymmärryksen lisäämistä. Etnografian epistemologinen perusta on hermeneutiikassa.
- Etnografian sanakirjamäärittelyn lähtökohtana sanat ‘kansa’ tai ‘heimo’ (ethnos) ja ‘kuvaaminen’ (graphia).
- Tutkijana itseäni askarruttaa etnografiassa eniten:
 - Aineiston rajaaminen ja rajauksen perustelu
 - Raportin kirjoittaminen: Mikä on sopiva määrä subjektiivisuutta? Voiko omaa tekemistään reflektoida liikaakin? Mikä on riittävän tiheää kuvausta?

Tutkijan on oltava aktiivinen ja pyrittävä herättämään keskustelua

Etnografia sopii hyvin tutkijalle, joka haluaa yhdessä tutkittavien kanssa ymmärtää tutkimuskohdetta :

Tutkijan tavoitteena on kenttätyön, elämäkokemuksensa ja tutkijan koulutuksensa avulla tulkita tutkimaansa ilmiötä ja kirjoittaa siitä tieteen kielellä.

Laadulliseen lähestymistapaan liittyy tiedon subjektiivinen luonne sekä vuorovaikutus tutkittavien kanssa.

Etnografiassa tutkijan on päästävä sisälle tutkimaansa yhteisöön. Tutkittavat ja tutkija tekevät etnografiaa yhdessä.

Aineistonkeruusta

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma on parhaimmillaan avoin, eli se elää tutkimuksen mukana.

Pääasialliset aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, osallistuva havainnointi ja kenttämuistiinpanot.

Kenttätyövaihe on usein pitkä, joten aineistoakin saattaa kertyä runsaasti – keskeinen ja haastava tehtävä on aineiston rajaaminen. Jos ei kaikkea aineistoa oteta mukaan, on selvitettävä, millä perusteilla valinnat on tehty. Tutkimusongelma ja –kysymykset auttavat rajauksessa.

Kenttätyön edellytyksenä on eläytyminen, mutta toisaalta tutkijan tulee pystyä myös etäännyttämään tutkittavistaan.

Etnografisessa haastattelussa sekä haastateltavalla että haastattelijalla on yleensä jo jonkinlainen käsitys toisistaan ennen haastattelua.

Saturaatio- eli kyllästymispiste: uusi aineisto ei tuo enää kysymyksenasettelun kannalta uusia asioita esille.

Tutkija usein jakaa tiettyyn ryhmään taikka kulttuuriin kuulumisen kokemuksia haastateltaviensa kanssa, jolloin "sisäpiirin" termit ovat heille yhteisesti tuttuja.

VÄKITUKKOLAN KAPULAKIELJOPIN PIKAKURSSI

SUOSI NÄITÄ: allekirjoittanut, haittavaikutus, sektori, pääsääntöisesti, muodostua, olosuhteet, seurauksena, toimesta, kohdalla, johtuen, suuruusluokka, suhteen, toteuttaa, taustatekijä, taholta, edestä, haittatekijä, merkeissä, mittakaava, henkilökohtaisesti, suorittaa, esiintyä, riippuen, toimenpide...

MIELUUMMIN epämääräinen kuin tarkka: Valtuuston taholla ollaan huolestuneita... (ei: Topi Räivä on huolissaan...) ja abstrakti kuin konkreettinen: Edustuksellinen demokratia on kriisissä. (ei: Tuukka Salmensivu ei taaskaan äänestänyt vaaleissa.)

VERBIT: Suosi passiivia: Asiaa selvitetään konsultin myötävaikutuksella (ei: konsultti Liitin selvittää...). Muuta myös verbit substantiiveiksi: Kokouksen päättäminen suoritettiin puheenjohtajan toimesta (ei: Sulo Storbäckä päätti kokouksen)

KOTITEHTÄVÄ: Eikä muuta kuin kuntien pöytäkirjoja lukemaan... Valitettavasti ei vielä löydä Väkipjärven tai Tukkolahden pöytäkirjoja netistä, mutta asian edistymisen suhteen on odotettavissa oleellisia parannuksia, kun tiettyjen hallinnollisten ratkaisujen seurauksena olosuhteet uudistusten läpiviemistä edesauttavan strategiatehtävien taustoitamiseksi saadaan suoritettua allekirjoittaneen toimesta.

Kehittämistoimintaosakeyhtiö Kehitys-Liitin oy /Liisi Liitin

Analyyysi

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi.

Laadullisen aineiston analysoimiseen on vain vähän standardoituja tekniikoita eikä liioin ole yhtä ainuttakaan oikeaa analysointitapaa, joten tutkija voi kehittää itsensä omaan aineistonsa soveltuvan analyysitavan.

Teoriaohjaavassa analyysissä analyysillä on teoreettisia kytkentöjä taikka teoria voi toimia apuna analyysin tekemisessä.

Analyyysi:

- Ensin on päätettävä, mikä aineistossa kiinnostaa.
- Erotetaan ja merkitään kiinnostuksen kohteet.
- Merkityt asiat kerätään erilleen muusta aineistosta.
- Luokitellaan, teemoitellaan taikka tyypitellään aineisto.
- Kirjoitetaan yhteenveto.

Raportointi

Tutkijalla on oltava hyvä kosketuspinta tutkittaviensa todellisuuteen.

Tutkimuksen vaiheet tulee kuvata tarkasti ja raportoinnin tulee olla yksityiskohtaista, selkeää ja systemaattista.

Aktiivinen puhuja on kiinnostavampi kuin puhuja, joka piiloutuu passiivimuodon taakse.

Tutkijan oman äänen löytämisen lisäksi myös tutkittaville tulee antaa ääni.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Etnografisessa tutkimuksessa puhutaan validiteetin ja reliabiliteetin sijasta usein uskottavuudesta.

Hyvän etnografian piirteitä:

- Havainnot ja käsitteet liittyvät relevantisti yhteen ja havainnot ovat luotettavia.
- Havaintoja tehdään toistuvasti ja tutkimustehtävä fokuoittuu tutkimuksen aikana.
- Alkuperäistä kontekstia on lähestytty eri tavoin.
- Kyselyt ja haastattelurungot ovat olleet osa prosessia ja muuttuneet prosessin aikana.
- Tutkija on ottanut huomioon myös erilaisia vertailevia näkökulmia asiaan.

Kun aineistoa kerätään ja tallennetaan monin eri tavoin, tämä mahdollistaa ristiinvalidoinnin.

Myös tutkimuksen ajallinen kesto parantaa validiteettia.

Refleksiivisyys ja eettisyys askarruttavat jokaista etnografia läpi koko tutkimuksen teon.

MUISTOSEURAT
ELOKUVA

KIITOKSET!